„Iz zgodovine so znani primeri, ko je zaradi napak v protokolu nastal diplomatski škandal, a tega je čedalje manj. Včasih so bila pravila res veliko bolj toga kot danes, ko se nenehno posodabljajo. Tudi pri darilih. Nekoč so se podarjala zelo draga darila, danes so njihove vrednosti čedalje manjše in počasi, vsaj v EU, izginjajo. Pri delovnih obiskih jih na primer sploh ni.“

Ksenija Benedetti, šefinja Protokola RS

Presenečenja so za nas nekaj vsakdanjega

Jana Zupančič

Zdi se, da se z leti menjajo le predsedniki države, vlade, državnega zbora, predsedniki vrhovnega in ustavnega sodišča, varuhi človekovih pravic, sama, kot ena redkih žensk v moškem svetu visoke politike, pa kar ostaja. Ne glede na to, da je leta 2000 nasledila Željka Jegliča, ki je veljal za protokolarnega velemojstra, ji tega, da je kot šefinja Protokola RS prav po pionirsko postavila temelje številnim protokolarnim dogodkom, ki so dandanes že povsem utečeni, v resnici ni mogoče oporekati.

Kseniji Benedetti, dami, ki ji številne druge zavidajo slog in urejenost, funkcionarki, ki s spreminjanjem frizur povzroča skrbi fotografskim arhivom, nenazadnje pa zagotovo prvi ženski slovenske politike, se decembra izteče petletni mandat. Energična Primorka še ne ve, ali se bo pozimi znova potegovala za delo, ki je, paradoksno, najbolje opravljeno takrat, ko se ga zaradi odsotnosti zapletov niti ne opazi. Morebiti bodo k odločitvi, da bo tudi prihodnjih pet let prvi oporni steber slovenskega političnega vrha, pripomogle pohvale, ki kot odziv na odlično organizacijo med slovenskim predsedovanjem EU vztrajno prihajajo iz tujine.

Ko bo Slovenija v torek, 1. julija, predala predsedovanje svetu EU Franciji, si boste oddahnili, izpregli ali bo šlo delo naprej kot ponavadi?

Malce si bomo oddahnili, a tudi julija je kar nekaj protokolarnih dogodkov, tako da nam dela zagotovo ne bo zmanjkalo, vendar bo razlika očitna. Pravkar smo se vrnili iz Rusije, kjer je potekal vrh EU-Ruska federacija, ki je bil zadnji večji dogodek med našim predsedovanjem svetu EU. Prvega julija se torej za nas ne bo zgodil kar neki hud presek, za katerim bi nastopila delovna tišina, bo pa seveda veliko manj protokolarnih dogodkov, ki jih bomo morali pripraviti.

Na predsedovanje ste se pripravljali tako rekoč od leta 2005. Kako bi ocenili svoje delo in delo vaše ekipe – ste se izkazali, ste s čim nezadovoljni?

Menim, da je naša služba svoje delo opravila nadpovprečno, in vzrok za to so vsekakor dobre priprave. Če se namreč dogodek temeljito pripravi, je izvedba veliko lažja, in to kljub mnogim improvizacijam in presenečenjem, ki nas doletijo. Da smo delo dobro opravili, potrjujejo tudi številne pohvale – ne le iz vljudnosti! –, ki prihajajo iz tujine, po vsakem dogodku. Nekaterim oficirjem za zvezo so ponudili celo službe v tujini. Res smo lahko zadovoljni in tudi ponosni nase, čeprav, to moram povedati, veliko več pohval prihaja iz tujine kot iz domačih logov. Tipično slovensko, a obžalovanja vredno. Po mojem bi bili lahko sami nase na splošno veliko bolj ponosni, kot smo. Lepo bi bilo, če bi v Sloveniji znali realno oceniti svoje dosežke, brez zavisti, zlobe ali različnih drugih pritlehnih interesov, ki nekatere pripeljejo v blatenje in šikaniranje kar tako, počez.

Verjetno ste za to obdobje okrepili tudi svojo ekipo? A delo v protokolu zagotovo zahteva neko znanje, obvladanje veščin. Je mogoče v kratkem času novincem posredovati dovolj znanja?

Na novo smo za eno leto oziroma za leto in pol zaposlili deset ljudi, pomagalo nam je še 14 študentov, po predsedovanju pa se bo ekipa znova zmanjšala. Izvedli smo razpis, vsi so morali opraviti teste, kjer se je opravila selekcija, osnove protokola so na delavnicah pridobili tudi študenti. In prav vsi so opravili veliko več, kot se je od njih pričakovalo. Ob tej priložnosti bi se rada zahvalila vsem sodelavcem, da so žrtvovali toliko svojega časa in energije za delo, pa pri tem ne gre le za naloge pri pripravi dogodkov predsedovanja, ampak tudi za vse druge obveznosti, ki jih je bilo treba opraviti v tem času, na primer organizacijo proslav in vseh drugih protokolarnih dogodkov, ki niso bili v sklopu predsedovanja. Zdaj nas je tako poleg 14 študentov 35 zaposlenih, od tega šest na Sekretariatu za predsedovanje EU, ki je bil posebna enota, nosilec logističnih zadev med predsedovanjem, s katerim smo ves čas odlično sodelovali. To je, prav imate, zelo malo ljudi, in tudi zato smo dobesedno pokali po šivih. Pa so kljub temu dali vsi vse od sebe! Sicer pa se drugače ne bi izšlo ... Pri nas namreč težko rečeš, da boš nekaj naredil jutri, če je pa jutri dogodek že na koledarju.

S katerim pa ste kljub temu v preteklega pol leta dosegli vrhunec, kar zadeva izpeljavo, skratka, na katerem srečanju je po vašem res vse teklo (popolnoma) tako, kot je moralo?

Dobro so bili izpeljani kar vsi dogodki. A popolnosti tako ali tako ni nikjer. Jasno je, da se vedno lahko najde kakšna tako imenovana napaka ali nekaj, kar nekomu ni všeč. Razumljivo je recimo, da se morda ne morejo vsi strinjati z izborom protokolarnih daril, ki smo jih podarili, popolnoma jasno je, da so o tem različna mnenja. Kakšnega dogodka ne bi posebej omenjala, o tem, da je bil najzahtevnejši vrh EU-ZDA, pa ni nobenega dvoma.

Poudarili ste, da so dobre priprave ključne. Koliko dela je pravzaprav opravljenega že pred začetkom dogodka?

Najmanj osemdeset odstotkov zagotovo. Med pripravami ogromno komuniciramo z različnimi institucijami in ljudmi: pri uradnem obisku na primer najprej s kabinetom gostitelja – kot veste, Protokol RS skrbi za deset visokih predstavnikov RS –, potem s tujim veleposlaništvom in seveda s tujim protokolom, ki ob uradnih obiskih tako kot mi k njim pride v Slovenijo v tako imenovano predhodnico. Takrat se dokončno dogovorimo o večini zadev, od programa, tolmačenja, kolon vozil, posebnih želja do predaje daril in vseh drugih podrobnosti. Pri tem vedno vprašamo, kaj je gostu všeč oziroma za kaj se zanima. Ameriški predsednik Bush je na primer ravno zato, ker rad kolesari, od predsednika vlade Janeza Janše dobil kolo slovenskega proizvajalca.

Ali v protokolu res velja neke vrste načelo, da so izmenjana darila za približno enak namen in približno enake vrednosti?

Ne za približno enak namen, zaželeno pa je, da so približno enake vrednosti, čeprav se o tem seveda nikoli ne sprašuje. Po tradicionalnem protokolarnem pravilu velja, da je darilo gosta malo večje vrednosti kot darilo gostitelja, a ta meja je čedalje bolj zabrisana.

Kakšen je sicer glavni pomen obdarovanja? Izkaz gostoljubnosti, promocija Slovenije?

Za oboje gre. Naša protokolarna darila so vedno slovenska ali izdelana pri nas ali pa so delo kakšnega slovenskega oblikovalca ali slovenskega podjetja. V Protokolu RS imamo najmanj 40 dobaviteljev protokolarnih daril. Darilo lahko predstavlja našo kulturno dediščino, lahko je namenjeno športu, rekreaciji, lahko je to modni dodatek, izdelano posebej za določen obisk ... Pomembna je promocija naše države in tudi to, da z darilom na gosta naredimo dober vtis, da mu je všeč. Predloge za protokolarna darila ob nekem obisku načeloma da Protokol RS, o končni izbiri pa se odločimo in jo uskladimo skupaj s kabinetom gostitelja.

In tako kot potipate, katero darilo bi bilo za posameznega gosta najprimernejše, vas verjetno gostov okus v kombinaciji s promocijo Slovenije zanima tudi pri izbiri restavracij oziroma hotelov, v katerih tuji gosti obedujejo?

Večina jedilnikov vsebuje vsaj eno slovensko jed, poleg hrane se vedno streže samo slovenska vina. Menije pa je treba uskladiti, še zlasti če obisk traja več dni; treba je namreč paziti, da se jedi ne ponavljajo. Vedno vprašamo tujo stran, kaj je gostu všeč – na primer meso ali riba ali če morda ne je mesa ali česa drugega – in se potem pri pripravi jedilnika odločamo tudi na podlagi teh informacij. Kam bomo goste peljali na obed, je seveda odvisno tudi od tega, kakšen je program. Načelno so slovesni obedi ob obiskih v enem izmed naših protokolarnih objektov, pogosto na Gradu Brdo ali v Vili Podrožnik. Če pa imamo na primer celodnevni program na Obali, je jasno, da bo tam tudi kosilo.

Program, skratka, pripravlja država, ki gosti tuje državnike?

Tako je, vendar ga vedno uskladimo s tujo stranjo. Obstajajo določene obvezne točke obiska, na primer ob uradnem obisku šefa države: vojaške časti, srečanje z gostiteljem, predsednikom RS, uradni slovesni obed, srečanje s predsednikom državnega zbora, srečanje s predsednikom vlade ... Ko uskladimo termine, sestavimo predlog programa in tega potrdi kabinet gostitelja. Vedno pa seveda upoštevamo tudi želje gosta. Če nekdo želi na Bled, bomo naredili vse, da to vključimo v program, in ta se nato le redko spreminja.

Prihod Laure Bush v Slovenijo dan prej je bil zagotovo eno od presenečenj?

Seveda, ampak presenečenja se v naši službi dogajajo dobesedno vsak dan in smo tega vajeni. Takrat je pač treba reagirati v hipu in tako je bilo tudi tokrat. Zjutraj, dan pred predvidenim prihodom, smo bili obveščeni, da pride gospa Laura Bush zvečer, in smo uredili vse potrebno za njen prihod. Za njen prvi, neformalni dan obiska je program sestavilo ameriško veleposlaništvo v Sloveniji, a ga je sproti usklajevalo tudi z nami in z našo varnostjo. Skratka, Protokol RS ni pripravil tega tako imenovanega zasebnega programa, je pa pomagal pri njegovi izvedbi in gospo Bush tudi ves čas spremljal.

Foto BOBO

Ksenija Benedetti – V osmih letih opravljanja funkcije šefinje Protokola RS je s sodelavci pripravila in izvedla več projektov, ki so bili za državo izjemno pomembni, poleg tega pa še približno 250 mednarodnih obiskov doma in v tujini ter okrog 50 državnih proslav.

Presenečenje oziroma (kvazi) zaplet se je zgodil tudi z ženo slovenskega zunanjega ministra Marjetico Rupel v Narodni galeriji. Je bil dogodek izveden po protokolu ali je kratek stik nastal kje drugje?

Protokol RS je naredil vse, kar vedno naredimo pri takšnih dogodkih. Pristojne smo obvestili, da bo gospa Rupel prišla v galerijo, tam jo je pričakal protokol. Zapletlo se je pri dostopu do te lokacije. Taki zapleti se lahko pripetijo in takrat je pomembno predvsem nemudoma reagirati ter najti takojšnjo rešitev. Tako se je tudi zgodilo.

Pa so kakšna pravila o tem, da so na določenih dogodkih lahko zgolj in izključno prve dame šefov držav, vlad, tistih z nižjo politično funkcijo pa ne?

K damskemu oziroma partnerskemu programu so glede na želje gostiteljice ali gostitelja lahko povabljene tudi druge dame ali gospodje. Ko gre na primer za uradni obisk šefa države, je načelno uradna gostiteljica partnerskega programa sopro-

„Tudi državniki so le ljudje in kot taki različnih značajev – nekateri komunicirajo več, drugi manj. Treba je vedeti, do kod lahko greš, od kod dalje pa ni več primerno, in prav gost je tisti, ki mora pokazati, kje je meja pri tej komunikaciji. Najpomembneje pri vsem pa je zagotovo spoštovanje do gosta. Potem je vse laže. Veselim pa se, ko vidim goste nasmejane odhajati iz Slovenije ali ko ob slovesu slišim recimo: Thank you very much, good job!"

ga oziroma partnerka šefa države, možne pa so tudi drugačne rešitve. Če šef države nima soproge oziroma partnerke, lahko prevzame gostiteljstvo kdo drug. Vsa pravila je namreč treba jemati zelo življenjsko in sama se jih nikakor ne oklepam kot pijanec plota. Danes neka osnovna protokolarna pravila seveda še vedno držijo, zelo pomembna je tudi tradicija, vendar še vedno ostaja prostor za dogovor. Pri tem pa je zelo pomembno, da se vedno ohrani spoštovanje: do gosta, do države, institucij, sodelavcev, do sočloveka ... To je tudi sicer temelj protokolarnih pravil in tudi najpomembnejše za vsakogar, ki dela pri nas.

Katero slovesnost pa bi v svoji karieri šefinje protokola kljub temu poudarili kot prelomno, najtežavnejšo? Kakšno z začetka vaše kariere, ko še niste imeli toliko izkušenj, ali ...?

Na začetku je bilo vse precej težje, a zame so bili najzahtevnejši vrh Bush-Putin, prvi kraljevi obisk v Republiki Sloveniji, obisk danske kraljice ter vrh EU-ZDA. Kadarkoli se v samostojni Sloveniji neki protokolarni dogodek zgodi prvič, je treba postaviti neke protokolarne temelje. Tako je bilo na primer tudi ob prvi menjavi predsednika države, dr. Janeza Drnovška na mesto Milana Kučana. Nekatere ceremoniale je bilo treba določiti povsem na novo. Tudi celoten potek žalnih slovesnosti ob smrti dr. Drnovška. To je bila zame ena izjemno težkih izkušenj zaradi številnih, tudi osebnih razlogov. In nenazadnje – eden največjih izzivov je bilo izpeljati predsedovanje Slovenije svetu EU.

Torej ste se, v teh letih pogosto znašli v vlogi pionirke?

Nekako smo postavljali temelje slovenski državni protokolarni tradiciji, a poudarjam, da skupaj s sodelavci! Sama si nikakor ne morem in nočem lastiti teh zaslug. Je pa res, da smo mlada država in za vsak protokolaren dogodek, ki se zgodi prvič, je treba predlagati neki protokolarni potek ter se potem uskladiti z vsemi, ki jih to zadeva. Želim si, da se pravila in ceremoniali, ki smo jih zares premišljeno in strokovno zastavili, ne bi spreminjali le zato, ker bi se komu nečimrno zdelo, da neka državna funkcija ni dovolj vidno umeščena v protokol.

Ali je, odkar je Slovenija v Evropski uniji, več dogodkov in protokolarnih obveznosti?

Če izvzamemo predsedovanje svetu EU, niti ne. Veliko aktivnosti je bilo tudi pred vstopom v EU. Takrat smo med drugim po celotni Sloveniji organizirali številne prireditve ob vstopu v EU. Velik izziv so bile tudi prireditve ob sprejetju evra in vstopu v schengensko območje ... To so veliki organizacijski zalogaji, saj pridejo v Slovenijo številni državniki in je treba skupaj ustvariti primerno celoto. Delo na teh dogodkih je res zelo napeto in izjemno naporno.

Česa pa se pri svojem delu vedno znova veselite oziroma kaj je za vas po tolikih letih dela in izkušenj še vedno mučno? Menda ne korakate prav radi ob predsednikih ob raznih protokolarnih dogodkih, vsem na očeh, omenili ste naporne službene poti ...

Ja, nastopanje mi že od malega ni bilo všeč (smeh). To tako imenovano korakanje je obvezni del moje službe, ki sem se ga sicer z leti navadila. Glede službenih poti pa ... Kot je znano, šef protokola načeloma potuje s predsednikom države in predsednikom vlade na uradne obiske v tujini. Včasih mi je res težko iti na pot, še zlasti letos, ko jih je bilo toliko: dvakrat Južna Amerika, Japonska, pred kratkim Rusija in številne evropske države. Veliko ljudi mi reče, kako lepo mi je, ker toliko potujem, a verjemite mi, na vseh poteh je ogromno dela in po vsakem obisku tujine pridem domov popolnoma izčrpana. Tudi v tujini je namreč treba poskrbeti za vse podrobnosti, čeprav je glavnina načelno stvar tujega protokola. A kljub temu: ob nenehnem usklajevanju je treba poskrbeti med drugim za nekatere tudi zelo banalne reči, kot na primer, ali imamo dežnik, kje bo primeren prostor za zajtrk, ali je prispela vsa prtljaga ... In zato protokol vedno prvi vstane in gre zadnji spat. Tako kot varnost.

Iz Buckinghamske palače so v četrtek sporočili, da bosta kraljica Elizabeta II. in vojvoda Edinburški na povabilo predsednika dr. Danila Türka jeseni obiskala Slovenijo. Kot je povedala Ksenija Benedetti, so obiski monarhov logistično najzahtevnejši protokolarni dogodki, vendar ima z njimi že izkušnje: doslej je organizirala že uradne obiske švedskega (leta 2004) in španskega kraljevega para (2002) ter danske kraljice (2001).

Skratka, adrenalinska in tudi bolj 24- kot osemurna služba?

Adrenalina v naši službi res ne manjka in tega dela nikakor ne moreš dobro opravljati, če postaneš indiferenten. Če se to zgodi, takoj nastanejo težave. In če ti postane vseeno, ali je neki dogodek pripravljen in izveden dobro ali povprečno, je bolje, da poiščeš izzive drugje. Ampak to velja za mnogo poklicev. V protokolu je treba biti vedno korak pred dogajanjem. Poleg tega moraš biti na voljo pač nonstop. Brez telefona ne gre. Težko – če sploh – si privoščiš popoln odklop.

A ko vendarle pride čas za odklop, ki to ni, kako se odklopite?

Na več načinov. Ker imam v svojem delu veliko opraviti z ljudmi in stresom, se najraje umaknem kam v popoln mir in prosti čas preživim s svojim možem. In komaj že čakam poletno jadranje ... Hkrati bo to tudi priložnost za branje knjig, kar si med letom žal težko privoščim, poleti pa potem nadomestim. Najraje v viseči mreži, kje ob morju. Ustvarjam pa čedalje manj, še zlasti med predsedovanjem ni bilo časa za nič. Nič. Tako da že dolgo nisem naredila nobene slike in tudi že dolgo nisem sedla za klavir. Ampak zdaj bom našla čas tudi zase (smeh).

Precej potrpežljivosti mora imeti tako tudi vaša družina, vaš mož?

Res je. Brez njegove podpore ne bi šlo, tako da se moram tudi njemu zahvaliti, da je zdržal in z mano preživel to težko in naporno obdobje. Pa mami in očetu.

No, tudi vi morate imeti velike zaloge psihične in fizične kondicije. Jo nabirate s športom?

Tukaj ste me pa dobili! Moja šibka točka. Razen hoje v hribe, kamor sem pred predsedovanjem hodila vsak konec tedna. Nanos, Slavnik, Snežnik, Žabnik, večinoma v očetovi družbi. A zdaj za to žal ni bilo časa – na Snežnik mi je sicer uspelo priti 1. maja, to pa je bilo letos tudi vse. Sicer pa nikoli nisem rada telovadila ...

Vendar se v svoji koži dobro počutite?

Za zdaj da.

Tudi osebna urejenost je ena od stvari, na katero morate biti kot šefinja protokola precej pozorni?

Glede tega smo ženske na slabšem. Moški preprosto zamenja kravato ali srajco, ženska pa bognedaj, da se pokaže v istem kostimu dvakrat v treh mesecih ali nenaličena! Če sem povsem iskrena, moram za zunanji videz porabiti veliko časa. Včasih sem šla z veseljem po nakupih, danes nič več. Kratko malo se mi ne ljubi več.

Sem ter tja pa se vendarle zgodijo tudi protokolarni dogodki, na katerih ste lahko glede oblačenja nekoliko bolj sproščeni?

Da, temu pravim športna eleganca. Če pelješ na primer gosta na skoke v Planico. Lahko si privoščiš bolj sproščeno oblačilo, a kavbojk kljub vsemu ne. In zato pogosto komaj čakam, da pridem domov in skočim v kakšne lanene hlače, odstranim ličilo ...

Vse te pluse in minuse boste verjetno dali na tehtnico tudi pred letošnjim 3. decembrom, ko se vam izteče mandat. Vas zanima novih pet let službovanja na čelu Protokola RS?

Število mandatov za moje delovno mesto res ni omejeno, vendar o tem, kako naprej, še nisem imela časa temeljito razmišljati. Temu se bom posvetila poleti med jadranjem (smeh) ter se najbrž enkrat do jeseni odločila, kako in kaj naprej. Zdaj pa, iskreno povedano, res še ne vem.

Pa se vidite tudi kje drugje?

Ah, da, seveda, vedno sem imela živo domišljijo, vidim se lahko v različnih zgodbah (smeh). Ni mi namreč problem zamenjati službe, okolja ... če mi je to v izziv. A kot rečeno, odgovor na to, kje in kaj bom počela, naj za zdaj ostane v poletni domišljiji in razmišljanju o mojih prioritetah v prihodnosti, če pa ima kdo kakšno idejo ali predlog, mu bom z zanimanjem prisluhnila ...